

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 15. februvarja 1901.

Politični oddelek.

Državni proračun za l. 1901.

V torek je finančni minister z daljšim ekspozajem predložil poslanski zbornici državni proračun za l. 1901.

Po tem proračunu znaša skupna potrebščina 1.641,163.344 kron, pokritje pa 1.641,997.585 kron. Potrebščina se je v primeri z lanskim letom zvišala za 58,082.757 kron, pokritje pa za 58,146.763 kron.

Potrebščina se je zlasti občutno zvišala v nekaterih resortih. Tako je zrasla potrebščina za z Ogrsko skupne zadeve za 12,866.818 kron. Največ te svote se porabi za vojaštvo. Potrebščina ministrstva notranjih del je zrasla za 6,952.533 kron, potrebščina domobranskega ministrstva za 3,429.477 kron, potrebščina finančnega ministrstva za 7,598.548 kron, potrebščina trgovskega ministrstva za 10,238.760 kron, potrebščina železniškega ministrstva za 10,141.590 kron, potrebščina poljedelskega ministrstva za 3,612.910 kron, potrebščina justičnega ministrstva za 4,012.950 kron, potrebščina za penzije za 5,039.962 kron.

Največ teh ogromnih svot se porabi za uradništvo in urade sploh, torej za stvari, pri katerih bi bilo pač treba nekoliko štediti.

Izkazano zvišanje pokritja kaže to najboljše. Državni dohodki se namreč ne povečajo vsled tega, ker ima prebivalstvo večje dohodke, ker se je trgovina in obrtnost povzdignila. To se vidi iz tega, da se dohodki iz carin nič ne zvišajo. Potrební denar za pokritje tako znatno zvišanih izdatkov se dobi s tem, da se še krepkeje navije davčni vijak.

Na drugi strani se pa mora resnici na ljubav priznati, da se je dohodek iz zemljiškega davka za 2,190.000 kron, nižje preliminaral, občna dobitkovina pa za 500.000 kron.

Finančni minister dr. pl. Böhm je v svojem ekspozaju omenil, da državni proračun ne obsega investicijskega preliminarja, kakor je bilo v zadnjih štirih letih navada, ampak da se za investicije poskrbi na drug način. S tem je mnogo povedano, da bi namreč državni proračun izkazal velik deficit, ako bi se izdatki za razne investicije postavile v redni proračun.

Minister je zatrjeval, da je državni račun reelno sestavljen, in da se razvidi iz njega, da je občni gospodarski položaj vzlic vsem tožbam dosti ugoden.

Z žalostjo pa mora vsakdo spoznati iz proračuna, da se od ogromne svote 1641 milijonov kron, katere rabi država letos, izda le najmanjši del za produktivne in kulturne namene. Naša država ima denarja dovolj za najnepotrebnejše stvari, za izomiko ljudstva in za povzdigo narodnega gospodarstva pa ga nima nikdar toliko, kolikor bi ga bilo potrebno za zadoščenje najskromnejših potreb. To je žalostno, ker svedoči, da državni krmilarji še danes ne uvidevajo, da se s povzdigo omike in blagostanja ojači tudi država sama.

In še nekaj je jako značilno. Država ima denarja za vse mogoče in nemogoče zadeve. V proračunu je za nekatere kronovine prav bogato preskrbljeno, za slovenske dežele pa tako slabo preskrbljeno, kakor samo še za Dalmacijo. Proračun svedoči in kriči na ves glas, da pri naši vladi velja načelo, da se morajo slovenske in hrvatske dežele zanemarjati, kolikor je mogoče, da se mora pač, če se da skrbeti za blagostanje nemških in poljskih dežel, slovensko in hrvatsko ljudstvo pa naj čaka.

To je najžalostnejše, kar nam pripovedujejo številke državnega proračuna, in zato popolnoma pritrjamo krepkim besedam, ki jih je izrekel poslanec dr. Ferjančič pri adresni razpravi v sredo. Kar je v tem govoru dr. Ferjančič obljubil, to naj naši poslanci točno izpolnijo. Nastopijo naj odločno in odločno naj zagovarjajo zlasti še gospodarske naše koristi, ker le tako se da doseči, da

nas bo tudi država poznala ne le v rubriki, kjer so zaznamenovani plačani davki ampak tudi v rubriki, ki izkazuje državne izdatke.

Naše družbe.

„Ciril-Methodove družbe“ dohodki se krčijo, nje potrebe pa vedno množe.

„Glasbena matica“ je vsled nakupa in prezidavanja društvene hiše zašla v opasne dolgove.

Penzijski zaklad za slovenske igralce je še — na papirju.

„Narodni dom“ poka pod težo dolgov.

„Radogoj“ stagnira.

Imamo pa še več, za obstanek in napredek, jako važnih ustanov, ki stoje vsled slabih gmotnih razmer blizu propada — katere bodo propadle, ako ne zadobe pravočasne izredne pripomoči.

Pred vsemi takimi narodnimi ustanovami je velepomembno Ciril-Methodovo društvo. Ono pa je vsled preskromnih dohodkov blizu tega, da zaključi od stotin slovenskih otrok obiskovano šolo. — Predsedstvo Ciril-Methodove družbe objavlja tužne razmere po listih in s pismi, toda le malo jih je, od mnogih poklicanih, ki se zavedó dolžnosti v kljub lepim izgledom, katere podajajo nekatere podružnice in posamezniki.

Izreden izgled, kako naj pravi domoljub óvažuje Ciril-Methodovo družbo, dal je nedavno umrli Trnovski dekan g. Vesel s tem, da je svoje imetje zapustil tej v nas Slovencih sedaj gotovo najvažnejši družbi.

Kakor je ta oporoka razveselila vse one, ki se za Ciril-Methodovo družbo zanimajo, tako neprijetno je dirnila druga oporoka, novejšega časa, po kateri je pripadlo premoženje odličnega mestjana stari njegovi služkinji.

Mož vedno napreden „Sokol“, v mladih letih pevec, navdušen tabornik in boritelj za narodne svetinje; mož akademičnega izobraženja, ki je veljal za Slovana, ki je moral poznati vse žalostne razmere naših društev, ki ni imel ne soproge ne otrok, ki je premogel baje blizu 50.000 gld. premoženja — ta mož je pozabil na vse, le na služkinjo ne. Njej je zapustil vse!

Kaj potrebuje 50letna priprosta ženska takega premoženja?

Za vso zvestobo, postrežbo in ljubav bi zadostilo, da bi ji bil določil „kot“ in primerno pokojnino, ali užitek premoženja do smrti.

Taka oseba večjega imenja uživati ne zna. Ona postane, vsled premoženja, objekt raznim pustolovcem, in nevarnost nastane, da pride premoženje mestjana in rodoljuba v nevredne ali celo sovražne roke.

Ta slučaj drastično kaže plitvost značaja še pri takih, ki spadajo mej najboljših.

Ta pojav pa zbuja tudi strah pred bodočnostjo, ako se razmere ne zboljšajo.

Narodni davki so na tako maloštevilne rame naloženi, da se z matematično gotovostjo sme sklepati, da v

bližni dobi eno ali drugo teh, za kulturni život naš, velevažni zavod propade — se vsled slabosti zgrudi.

Ni-li proti takim nevarnostim treba zavarovati se? Ni proti katastrofam graditi jezove?

Zamorejo pa to posamezniki? Ne, ne! ta dolžnost zadeva ves zavedni narod.

Zato naj postane temu narodu sveta dolžnost, da vsakteri član že v življenju podpira narodna društva, a spominja naj se pa tudi sleherni o svoji oporoki, kolikor toliko na eno ali drugo narodno ustanovo.

Pa dolžnost pustiti mora zakon, mora preiti v krv Slovincem.

Ciril-Methodova družba mora postati nekak pravni dedič v mislih in dejanju vsakterega, ki zamore kaj dati ali voliti, in ta zakon naj ostane veljaven, dokler se je narodu boriti za obstanek — ki je mogoč edino le po napredku sploh in odgoji mladine slovenske v narodnem duhu.

Ciril-Methodova družba naj postane, kar je otrok starišem. Ona naj bo deležna darov ob vsaki priliki, kadar se ljubljenci obdarujejo.

Ne zabi naj se Ciril-Methodove družbe pri veselih pojavih: pri svatbah, besedah, krstih, slovesih, godovnih praznikih, pri volitvenih zmagah, računskih sklepkih itd.

Ciril-Methodovo društvo dejansko podpirati ne velja za znak zavednosti, rodoljubja, domovinskega čuta, pravega slovenskega srca in resnega namena; ta narod ohraniti, dvigniti, osrečiti.

Kapitali naloženi pri Ciril-Methodovi družbi niso zgubljeni. Stotere obresti bodo došle od sto- in stoterih otrok, iz katerih postanejo svoj čas krepki značajni nasledniki naši v borbi za domovino, ki bi bili brez Ciril-Methodove družbe gotovo postali — Janičarji.

Politični pregled.

Državni zbor. — Volitev zborničnega predsedništva je srečno pri kraju, in se je celo še gladkeje izvršila, nego se je pričakovalo. Iz začetka bi bil šlovek mislil, da je tako mirna rešitev predsedniškega vprašanja nekako znamenje, da hočejo poslanci v državnem zboru v resnici začeti z resnim delovanjem. Toda glej! Komaj je prestana jedna nevarnost, že sili v ospredje druga, ki ni manjša od prve, in ki je v stanu, uničiti nado, da začne naš parlament končno vender resno delovati. Od nemške radikalne strani namreč stavila se je na zbornično predsedništvo interpelacija, s katero zahtevajo interpelantje, da se ne smejo čitati v zbornici interpelacije, resolucije in sploh predlogi, ki bi ne bili pisani v nemškem jeziku. Ako novo izvoljeno predsedništvo tej zahtevi ugodi, je naravno, da zadene ob najodločnejši odpor vsih slovanskih strank, ki se bodo tudi na tem merodajnem mestu krepko zavzele za jezikovno enakopravnost, ki je jedna izmed prvih točk njihovega programa. V zadnji seji poslanske zbornice so se odobrile tudi volitve vseh onih poslancev, proti katerim ni bil uložen kak protest. V torek je zopet zborovala poslanska zbornica. Vlada je predložila zbornici državni proračun, ki ga je s posebnim poročilom pojasnil finančni minister Böhm-Bawerk, potem rekrutni zakon, načrt zakona o kmetijskih zadrugah in načrt o sirotinskih blagajnah ter konečno 58 zakonov, izdanih na podlagi § 14, ki pa še niso odobreni. V tej seji se je remuneracija